

Türkiye'de Bilim Yapmak

Prof. Dr. Önder Ergönül

28 Haziran 2024

Sunumun Amacı

Sorgulamak için motive etmek

Sorgulanmayan hayat yaşamaya değmez (Sokrates)

Sunum Planı

Neden bilim?

Bilim tarimiz: 1933'den bugüne

Bilimsel üretimde neredeyiz?

Ne yapıyoruz?

Ne yapılmalı?

Yüzyılın Başında Görülen Hastalıklar

İspanyol Gribi (H1N1): 20 yy **ilk pandemi**

Lepra (cüzzam)

Trahom

Veba

Çiçek

Sıtma

Tifo

Tifus

Kolera

Kuduz

Difteri

Frengi (sifiliz)

Tüberküloz

HIV/AIDS

23 Nisan 1920 TBMM Açılırken Durum

“Balkan, Dünya ve Kurtuluş savaşlarından sonra ülke harap. Para, malzeme, insangücü yok, ama borç, bulaşıcı hastalık çok.”

“Üç milyon insanımız trahomlu. Sıtma, tifüs, verem, frengi salgın halde. Bit ciddi sorun. Nüfusumuzun yarısı hasta. Bebek ölümleri %60. Sığır vebası hayvanlarımızı öldürüyor.”

“Nüfusumuzun % 80'i kırsal kesimde; bunun önemli bölümü göçebe. Elektrik yalnız İstanbul'da ve İzmir'in bazı semtlerinde var.”

1923-1946: Cumhuriyet Erken Dönem

Dr. Refik Saydam 10 Ekim 1923, Cumhuriyetin ilk sağlık bakanı, 15 yıl görevde kaldı.

1925 yılında hazırlanan ilk çalışma planında açıklanan hedefler:

- 1- Devlet sağlık örgütünü genişletmek
- 2- Hekim, sağlık memuru ve ebe yetiştirmek
- 3- Numune hastaneleri ile doğum ve çocuk bakımevleri açmak
- 4- Sıtma, verem, trahom, frengi ve kuduz gibi önemli hastalıklarla savaşmak
- 5- Sağlıkla ilgili yasaları yapmak
- 6- Sağlık ve sosyal yardım örgütünü köye dek götürmek
- 7- Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü ve Hıfzıssıhha Okulu kurmak.

IDCM
INFECTIOUS DISEASES & CLINICAL MICROBIOLOGY

VOLUME 5
ISSUE 3

SEPTEMBER 2023

IDCMJOURNAL.ORG

EISSN 2667-646X

THE OFFICIAL JOURNAL OF THE TURKISH SOCIETY OF CLINICAL MICROBIOLOGY AND INFECTIOUS DISEASES (KLMİK)

Centenary of the Republic
and 90th Anniversary of the
University Reform in Türkiye
Click for the article

Atatürk, 1931'de İstanbul'da Darulfünun'u son ziyaretinde bilim insanlarına soruyor:

“Türkiye’de ilim adamları arasında ecnebi müellifler tarafından site edilen kaç kişi ve kaç eser vardır?”

“Yabancı bilim insanları, Türk bilim insanlarının araştırmalarına kaç referans (sitasyon) verdiler?”

Ergönül Ö. Infect Dis Clin Microbiol (IDCM) 2023

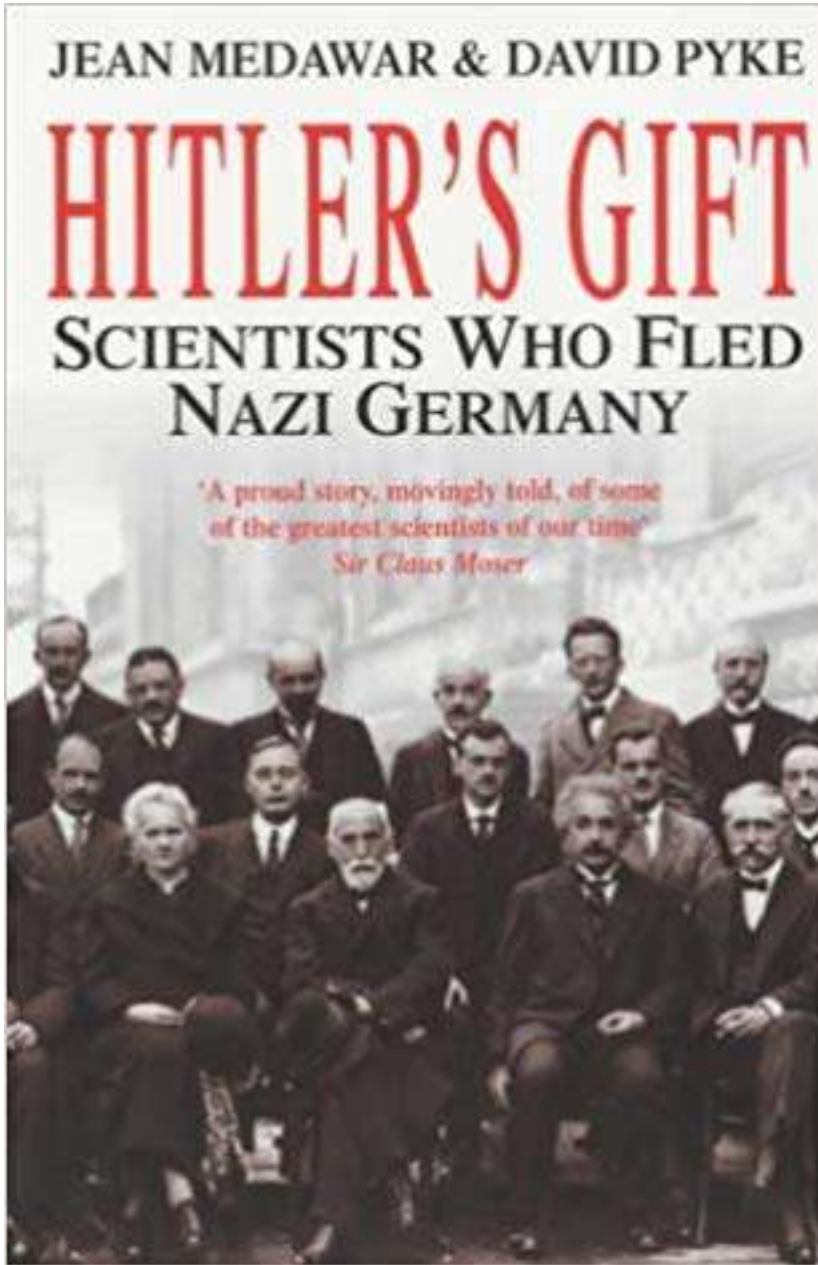

Malche Raporu: “Durum Ciddi ama Ümitsiz Değil”

Albert Malche (1876-1954)

- Darülfünunun özerkliği, idarî teşkilatı, Eminin (Rektörün) tayin durumu, bütçe, yabancı dil, öğretim yöntemleri, sınavlar ve hocaların tayininde iyileştirmeler yapılmalı.
- “Türkçe bilimsel yayınlar eksik, ders metodu çağdışı, öğrencilerin yabancı dilbilgisi yetersizdi... Her şeyden önemlisi de, düşük ücret alan -çoğu yetersiz- profesörler, ders dışı işler yapıyorlardı.”
- Albert Malche, sorunun çözümü için geleneksel öğretim metotlarının yerine bilimsel düşünceye sahip Avrupalı bilim adamlarının davetinin önemi konusunda vurguladı.
- Atatürk raporun yanına 84 adet not düşmüştür.

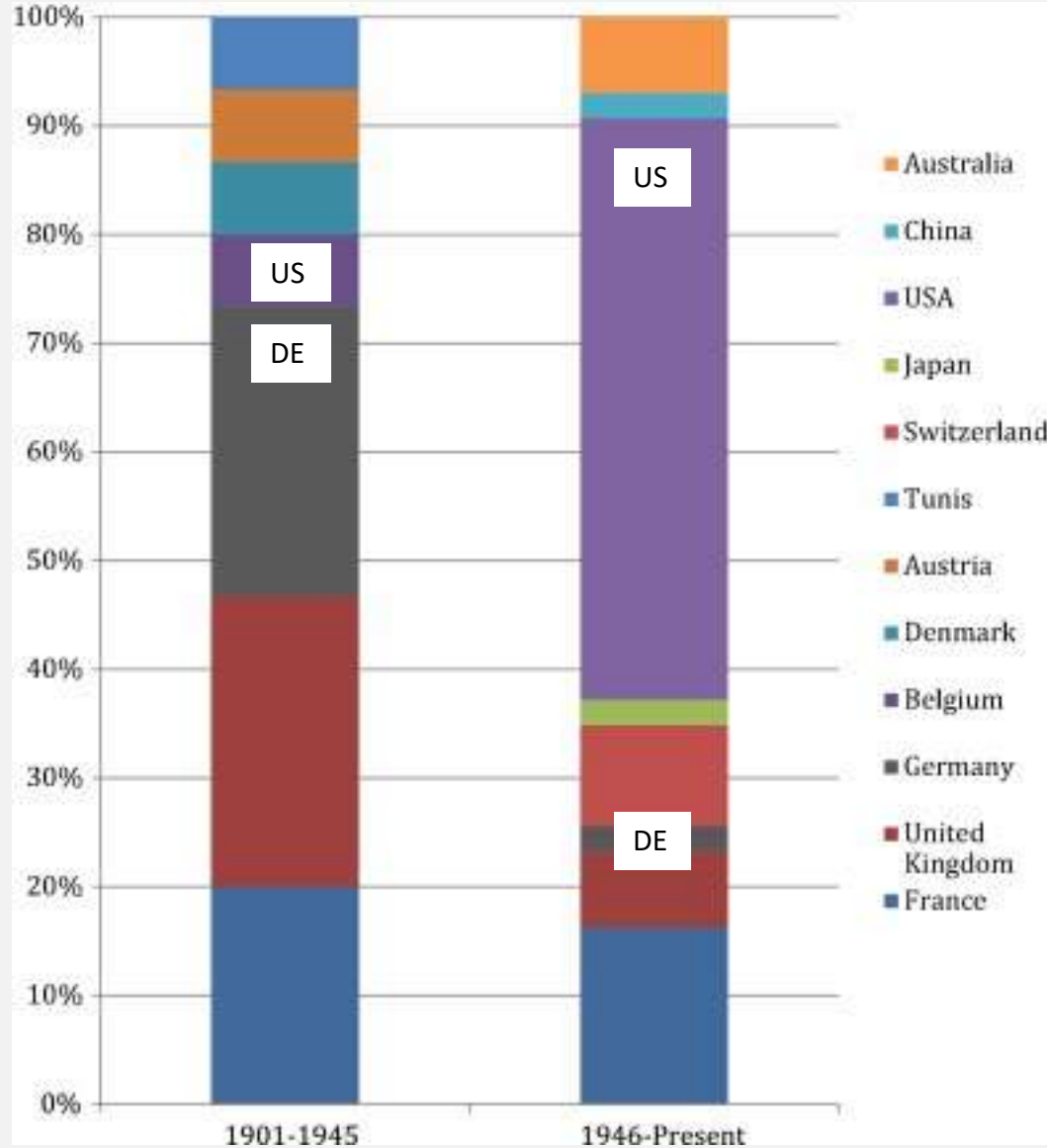

Hitler'in Hediyesi

Nobel Ödülleri ve Almanya:

1933 öncesi: %30'u (31/103)

1933 ve 1976: %9 (19/210)

İkinci Dünya Savaşı Öncesi ve Sonrası

Enfeksiyon Hastalıkları Alanında Nobel Ödüllerinde Almanya ve ABD değişimi

Ergönül Ö, et al. Who Can get the next Nobel Prizes.
Int J Infect Dis 2016

1 Ağustos 1933: İstanbul Darülfünunu yerine İstanbul Üniversitesi

KADER BİRLİĞİ

1933 Sonrası Türkiye'ye
Göç Eden Alman Bilim Adamları

Philipp Schwartz

BELGE YAYINLARI

Yurtdışındaki Alman Bilim Adamları Yardım Cemiyeti
Başkanı: **Prof. Dr. Philipp Schwartz**

Islahat Müşaviri **Albert Malche**, Mayıs 1933'te
Türkiye'de mülteci Alman bilim adamlarına çalışma
imkanı olduğunu bildirdi.

Prof Dr. Philipp Schwartz, 5 Temmuz 1933'de
Türkiye'ye geldi.

Schwartz, 6 Temmuz 1933 günü öğleden önce Albert
Malche, Salih Zeki ve Rüştü Uzel ile görüştü, aynı gün
öğleden sonra da **Reşit Galip**'in başkanlığında yapılan
toplantıya katıldı.

6 Temmuz: "Alman-Türk Mucizesi" (Fritz Neumark)

Turkish President Mustafa Kemal Atatürk (dark suit on the right) visits Istanbul University in July 1933. Around the same time, Turkey's minister of education arranged for 30 German academics to join the university. Credit: Millî Kütüphane

"The unlikely haven for 1930s German scientists", 28 Sept 2018

TURKEY'S MODERNIZATION

Refugees from Nazism and
Atatürk's Vision

ARNOLD REISMAN

ARNOLD REISMAN

NAZİZMDEN KAÇANLAR VE ATATÜRK'ÜN VİZYONU

Çeviren : Gül Çağalı Güven

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

2

Tablo 1: 1933 yılı sonunda İstanbul Üniversitesi'ndeki Türk ve Yabancı Bilim Adamları (Widmann, 2000)

Öğretim Üyesi	Türk	Yabancı
Ordinaryüs Profesör	27	38
Profesör	18	4
Doçent	93	-
Asistan	99	43
Toplam	237	85

Horst Widmann, Atatürk ve Üniversite Reformu, 2000

Nazi Almanya'sından Türkiye'ye Gelen Akademik Personel

	n=111 (%)
Variş tarihi (ortanca; min-max)	1934 (1933-1943)
Geldiklerinde yaş (ortanca; min-max)	44 (25-70)
Erkekler	103 (93)
İstanbul	82 (76)
Ankara	26 (24)
Türkiye'de ölenler	19 (18)
Tıp Fakültesi	37 (33)
Bölümler	
Dahiliye	8 (7)
Radyoloji	7 (6)
Türkiye'den gidenler	
ABD	43 (41)
Almanya	32 (30)
Filistin (İsrail)	7 (6)

Toplam yaklaşık 200 kişi

80 profesör

100'ün üzerinde
laborant, kütüphaneci,
Yardımcı personel.

(Reiner Möckelmann)

Ergönül Ö. IDCM 2023

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi :1933 Üniversite reformu sonrası

İsim (Türkiye'ye geliş ve dönüş)	Branş	Önemi
Philipp Schwartz (1933-1952)	Patoloji	Örgütçü bir patolog
Rudolf Nissen (1933-1939)	Cerrahi	Nissen duplikasyonu (1936, İstanbul). Einstein (abdominal aort anevrizma ameliyatı, 1946).
Erich Frank (1933-1957-Aşıyan)	Dahiliye	Diyabet, esansiyel hipertansiyon. Dergiler: T J Hematology
Hugo Braun (1933-1950)	Mikrobiyoloji	Bakteriyoloji
Julius Hirsch (1933-1948)	Halk Sağlığı	İstanbul Hıfzısıhha Enstitüsü
Hans Winterstein (1934-1956)	Fizyoloji	Solunum fizyolojisi
Joseph Igersheimer (1933-1939)	Göz	
Wilhelm Liepmann (1933-1939)	Fizyoloji	
Siegfried Oberndorfer (1933-1944)	Patoloji	Kanser çalışmaları
Werner Lipschitz (1933-1939)	Biyokimya	
Friedrich Dessauer (1934-1937)	Radyoloji	Çağdaş radyasyon tedavisinin kurucularından
Karl Hellmann (1936-1943)	KBB	KBB bölümü kurucusu
Max Sgalitzer (1938-1943)	Biyokimya	
Alfred Kantorowicz (1933-1950)	Diş hekimliği	

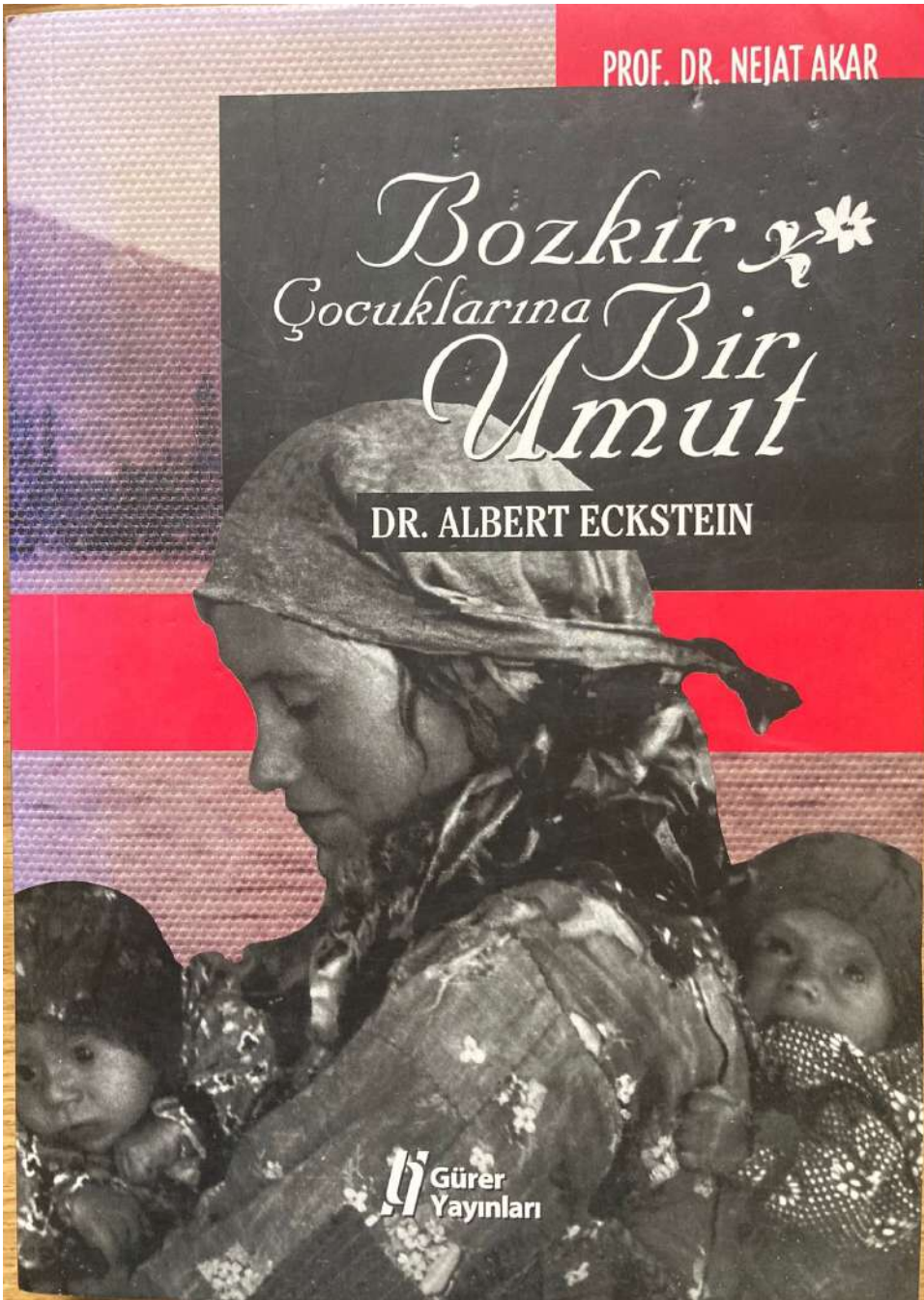

Ankara

Albert Eckstein	Çocuk doktoru	Çocuk sağlığı
Eduard Melchior (1936-1954)	Cerrah	kitaplar
Marchionini	Dermatoloji	

**Ord. Prof. Dr. Erich Frank, Dahiliye Profesörü
1884-1957 (Mezarı Aşiyan'da)**

FRITZ NEUMARK

ÇEVİREN: ŞEFİK ALP BAHADIR

BOĞAZIÇINE SİĞİNANLAR

Köpenik

Anılarım

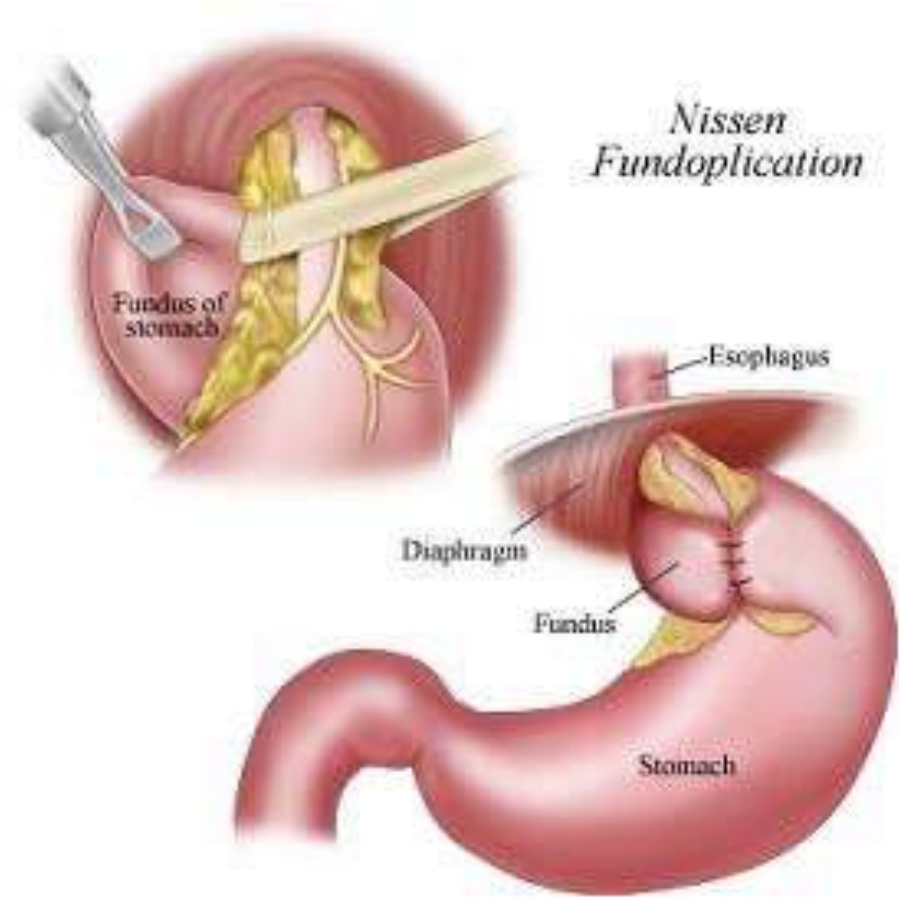
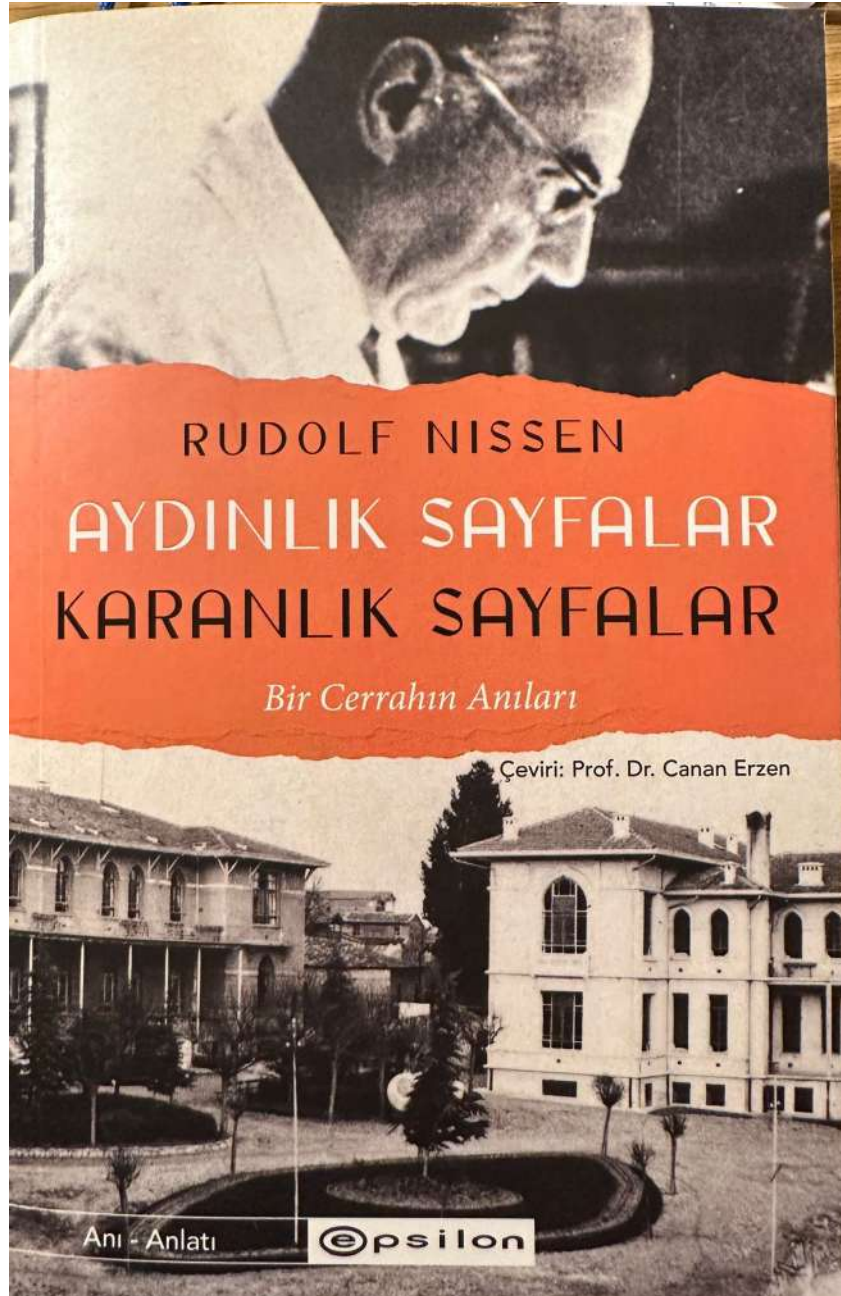
Kayzer Dönemi
Weimar Cumhuriyeti
Atatürk Ülkesi

Ernst E. Hirsch

TÜRKİYE

2. Basım

Nissen fundoplikasyonu, İstanbul 1936

“Öğrenme yeteneği olan her insan bu ülkede çok şey öğreniyor. Günlük yaşamı sürekli telaş içinde geçen biz Avrupalılar burada bilge oluyor; bazı şeylerle arasına mesafe koymayı, sabırlı olmayı, istenirse karmaşık konuların, bu ülke insanların yaptığı gibi çok kolayca çözümlenebileceğini de öğreniyoruz”

Ernst Reuter, 17 Ağustos 1946

(Reiner Möckelmann)

Türkiye'ye Gelen Alman Bilim İnsanlarını Hitler Yönetimi Sürekli Takip Etti.

Geri Almak İstedi.

Scurla raporu

TAVAK

Türkiye hakkında neler dediler?

Genel olarak ikinci vatanları olarak kabul ettiler. Doğayı, insanların sıcaklığını çok sevdiler. Çoğunlukla övgülerde bulundular. Döndükten sonra da bazıları hiç unutmadılar ve hep andılar.

Çok azı ısınamadılar, dil sorunu vs nedeniyle

Akademik ortamı eleştirdikleri de oldu. En çok eleştirdikleri şey "atalet" idi.

Atatürk hakkında neler dediler?

Çağın büyük lideri olarak kabul ettiler. Her zaman saygıyla söz ettiler.

Döndükten sonra neler oldu?

Rektörler:

Fritz Neumark

Ernst Hirsch

Ernst Reuter: Berlin Belediye Başkanı

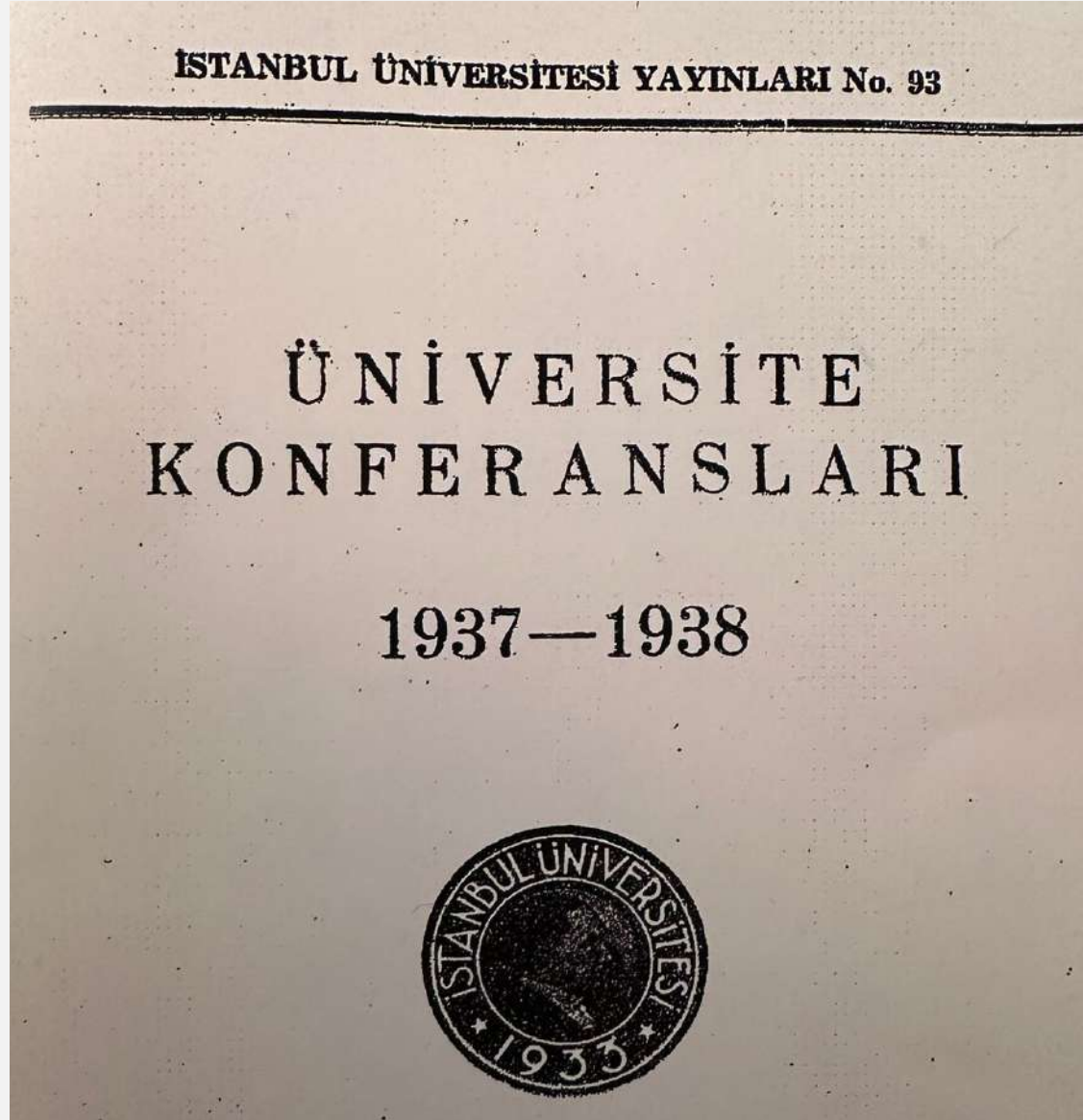
1933-1945 Göçünün Üniversitemize Etkileri Nelerdir?

- İstanbul kaynaklı çalışmalar olmadı (Erdal İnönü)
- İstanbul Üniversitesi dünya çapında olamadı.
 - Çalışma ve araştırma iklimi sorunu
 - Almanlar kendi çalışmalarını devam ettirdiler
- Bugünden bakıldığında yararları ağır basıyor.
- Yetiştirdikleriyle etkisi sürdü.

Alman Profesörler Neyi Farklı Yaptılar?

1. Tutkuyla ve disiplinle çalışmak
 - a. «erken gelirlerdi»
 - b. Bilimsel çalışmanın bir yaşam biçimi olması, “kuru disiplin” değil
2. Başkalarına değer vermek
 - a. “hademelerin elini sıkamak” (Frank)
 - b. Hastalara iyi davranmak (Frank)
3. Toplumsal etkiye önem vermek, bilimi toplum içinde aramak
 - a. Halka açık konuşmalar
 - b. Çevre ziyaretleri
4. Bilgiyi paylaşmak
 - a. Makaleler
 - b. Kitaplar: en çok tıp kitabı yayınlanması bu dönemde
 - c. Toplantılar düzenlemek
 - d. Dergiler çıkarmak

5 Yıl (1933-1938)

25 konferans

Bilim insanları konularını herkesin anlayabileceği bir dilde anlatıyor (popüler bilim konuşmaları)

Bugün Bilim Akademisi (BA) yapıyor.

Prof. Dr. Cemil Birsel'in açış konuşması

REFUGEE NOBEL LAUREATES

- ■ **Nobel prize winners:** Prof H A Bethe, Prof M Born, Sir Ernst Chain, Prof M Delbruck, Prof D Gabor, Dr G Herzberg, Prof J Heyrovsky, Sir Bernard Katz, Sir Hans Krebs, Dr F Lipmann, Prof O Loewi, Prof S Luria, Prof S Ochoa, Dr M Perutz, Prof J Polanyi, Prof E Segre
- ■ **Knighthoods:** Sir Walter Bodmer, Sir John Burgh, Sir Ernst Chain, Sir Hermann Bondi, Sir Geoffrey Elton, Sir Ernest Gombrich, Sir Ludwig Guttman, Sir Peter Hirsch, Sir Otto Kahn-Freund, Sir Bernard Katz, Sir Hans Kornberg, Sir Hans Krebs, Sir Claus Moser, Sir Rudolf Peierls, Sir Nikolaus Pevsner, Sir Karl Popper, Sir Francis Simon

Source: Council for Assisting Refugee Academics

İngiltere'ye Göçen ve
Nobel Ödülü Alanlar

1925-1945 Yılları arasında Avrupa'ya gönderilenler: Türk Promete'leri (Kansu Şarman'ın kitabı)

AVRUPA'YA KİMLER GÖNDERİLMİŞTİ

Afet İnan, **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu**, Remziye Hisar, **Ahmet Adnan Saygun**, Mahmut Cûda, **Enver Ziya Karal**, Sabahattin Eyuboğlu, **Samet Ağaoğlu**, Ekrem Akurgal, **Nüzhet Gökdoğan**, Ali Rıza Berkem, **Cahit Sıtkı Tarancı**, Şeref Akdik, **Sabahattin Ali**, Sedat Alp, **Necil Kázım Akses**, Osman Cevdet Çubukçu, **Cahit Arf**, İhsan Ketin, **Mustafa İnan**, Jale İnan, **Besim Darkot**, Kázım Çeçen, **Sabri Esat Siyavuşgil**, Şahap Kocatopçu, **Mustafa Nusret Kürkçüoğlu**, Macit Görkberk, **Nüvit Arıcan**, Oktay Aslanapa, **Kámile Şevki Mutlu**, Mahir Canova, **Zühtü Müridoğlu**, Adnan Şener, **Tarık Emiroğlu**, Sedat Ersoy, **Seyfettin Saracoğlu**, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, **Bedrettin Sarp**, Turan Kural, **Sait Akpınar**.

Ord. Prof. Dr. Cahit Arf: 1910-1997

Arf Sabiti

Arf Halkaları

Arf Kapanışları terimlerinin isim babası.

Hesse-Arf Kuramı

Helmut Hesse ile çalıştı.

Göttinden Üniversitesi'nde doktora

TÜBİTAK'ın kuruluşu (1963)

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı: 1913-1993

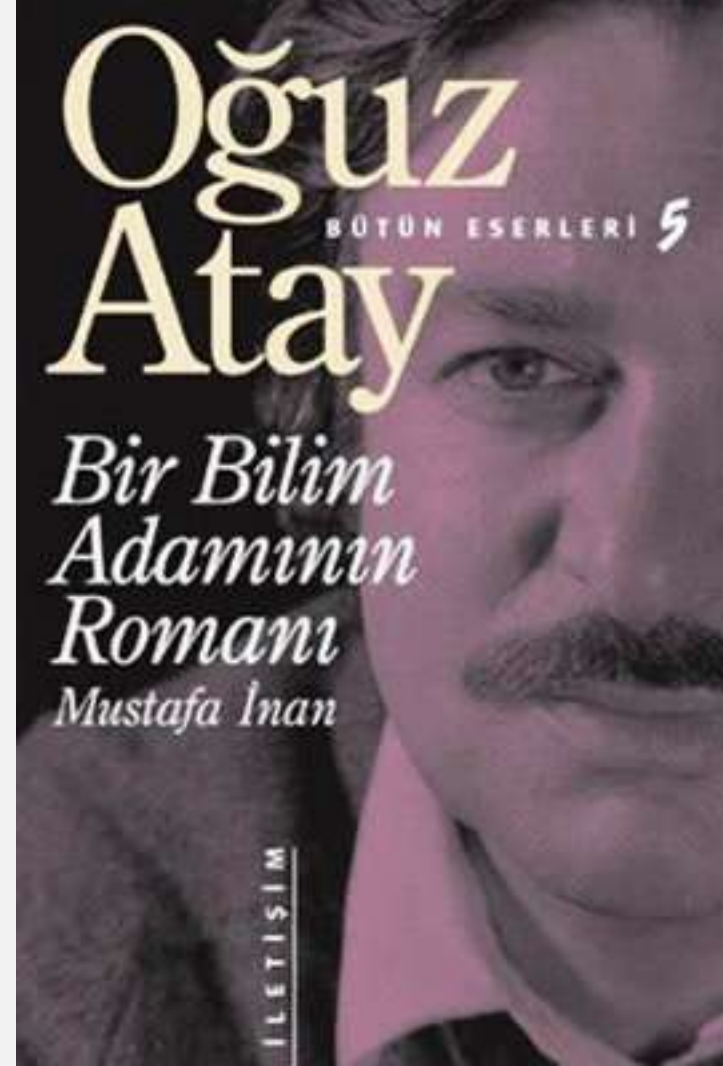
Dünyada bilim tarihi doktorasını bitiren ilk insan.

Ankara Lisesinde öğrenciyken, Atatürk'ün desteğiyle Harvard Üniversitesi'nde Bilim Tarihi öğrenimi gördü, daha sonra da bu konuda doktora yaptı.

Kitap: "Bilim Tarihi"

Mustafa İnan (1911-1967)

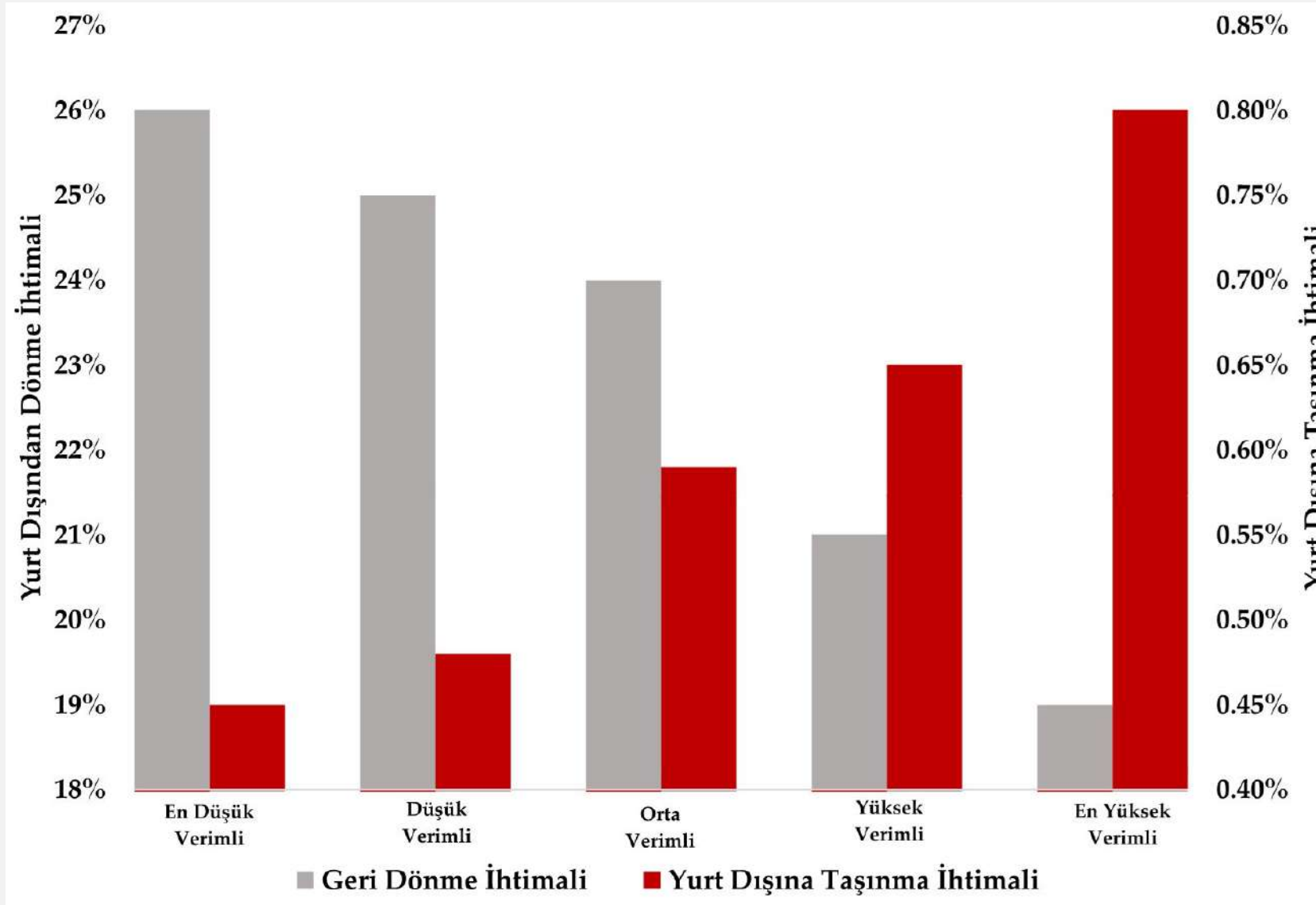

2020—2021 yıllarında Türkiye’de Bilimsel Yayın Üretimi

“Sonuç olarak, 2006 yılı sonrası Türkiye’de bilimsel çalışma üretiminde gerileme mevcuttur. Öte taraftan 2000-2006 döneminde yakalanan ivme daha iyi Araştırma performansı elde edilebileceğinin bir göstergesidir”

Ufuk Akçigit, 2023

“Bizim Yayınlar Ne Kadar Cite Ediliyor?” 1933’den 2023’e: 90 Yıl

	Country	Documents	↓ Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1	Turkey	345043	314431	4266199	711048	12.36	397
2	Iran	220337	208974	2660738	793079	12.08	296
3	Israel	157393	144443	5003505	449048	31.79	588

Citable documents

1	Israel	157393	144443	5003505	449048	31.79	588
2	Turkey	345043	314431	4266199	711048	12.36	397
3	Saudi Arabia	92052	87475	1466333	198170	15.93	297

H index

12	Saudi Arabia	92052	87475	1466333	198170	15.93	297
13	Egypt	99481	95844	1437183	209916	14.45	261
14	Turkey	345043	314431	4266199	711048	12.36	397

Citations per document

2020-2021: Yayın Üretimi

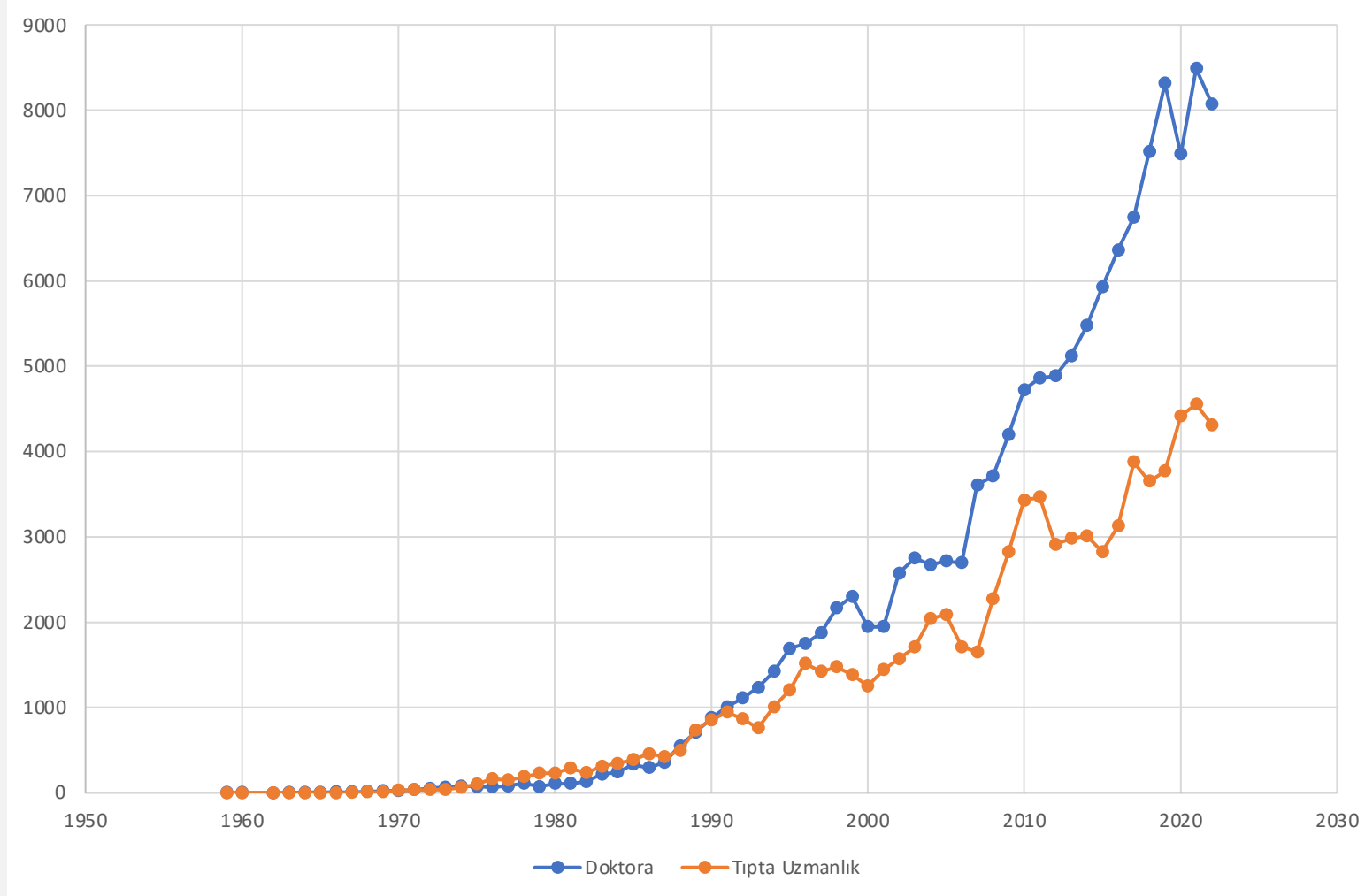
SCImago, (n.d.). SJR — SCImago Journal & Country Rank [Portal]. Retrieved *Date you Retrieve*, from <http://www.scimagojr.com>

YÖK'e Kayıtlı Tezler: Doktora (tüm alanlar) Tıpta Uzmanlık

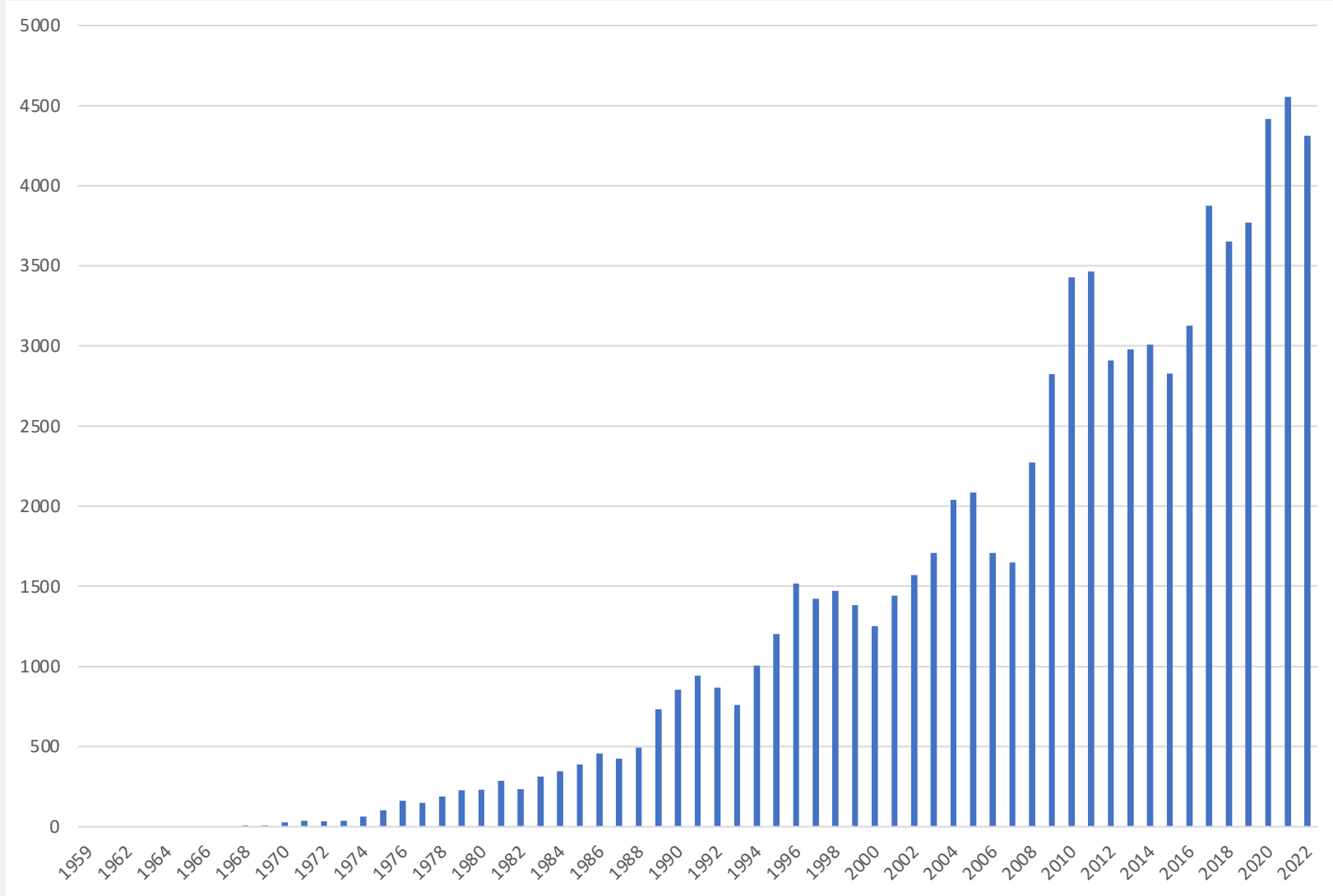
131 979

81 254

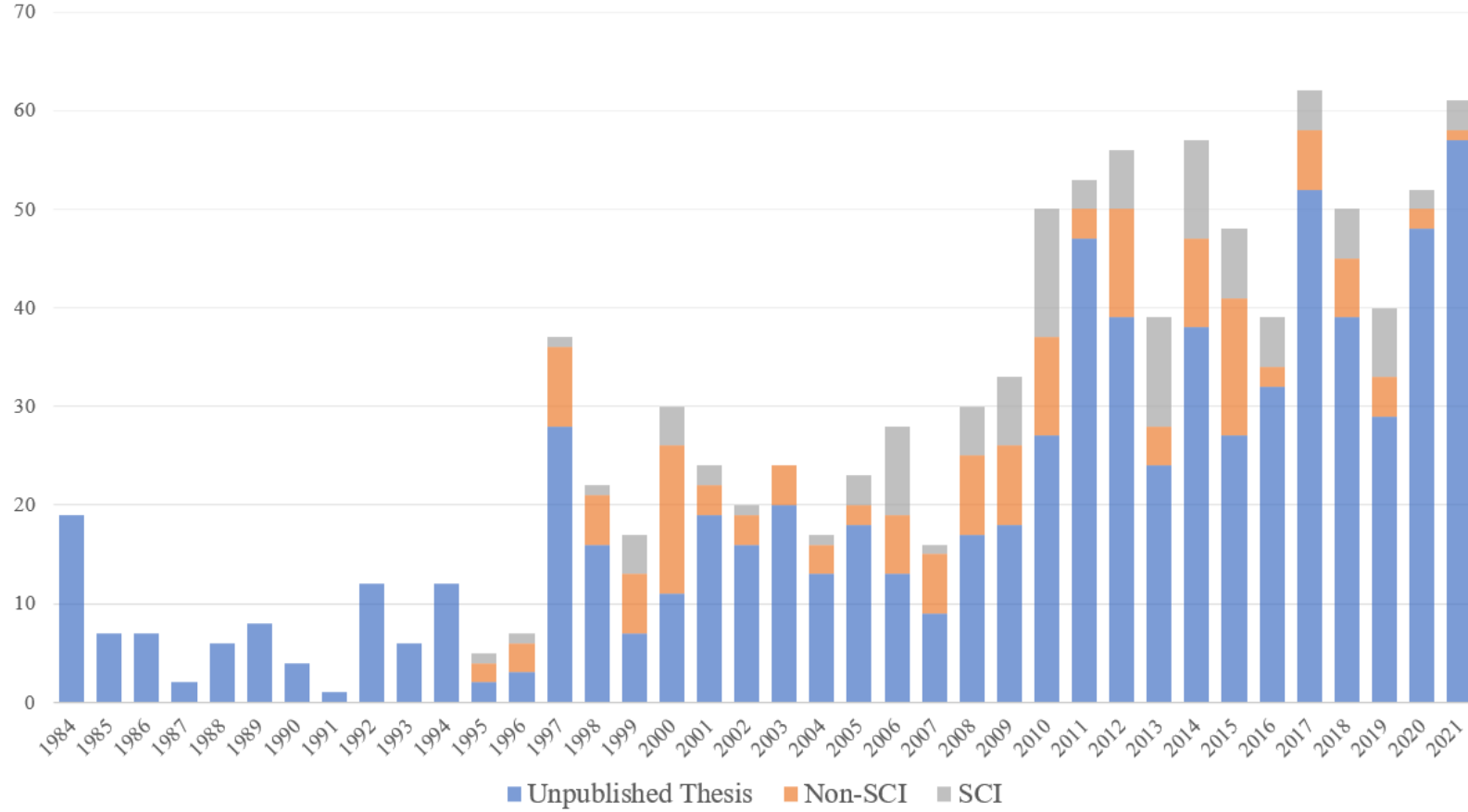

Tıpta Uzmanlık Tezleri, Toplam: 81 254 Adet

Asistan Tezlerinin Yıllar İçinde Yayınlanma Oranı (Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, n=1006)

İrkören P, et al. Yayında 2023

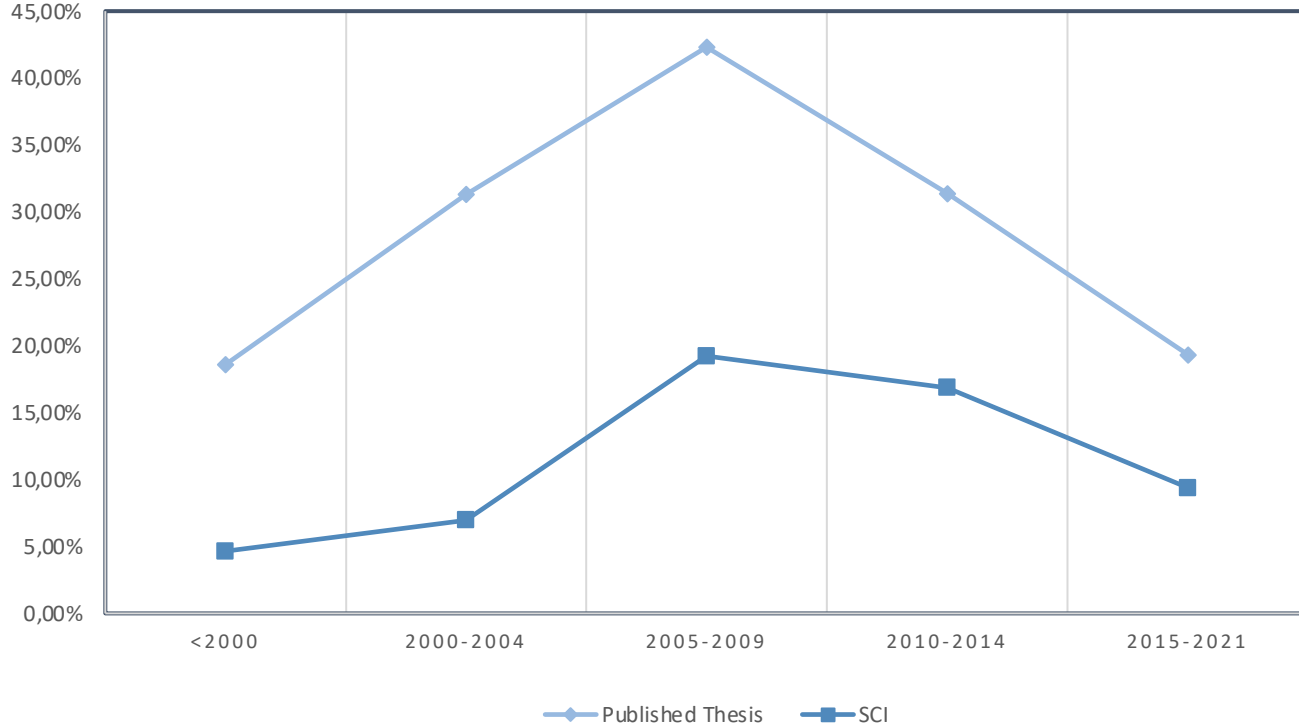

Asistan Tezlerinin Yayınlanma Oranı Nedir? (Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, n=1006)

Genel yayınlanma oranı: %25

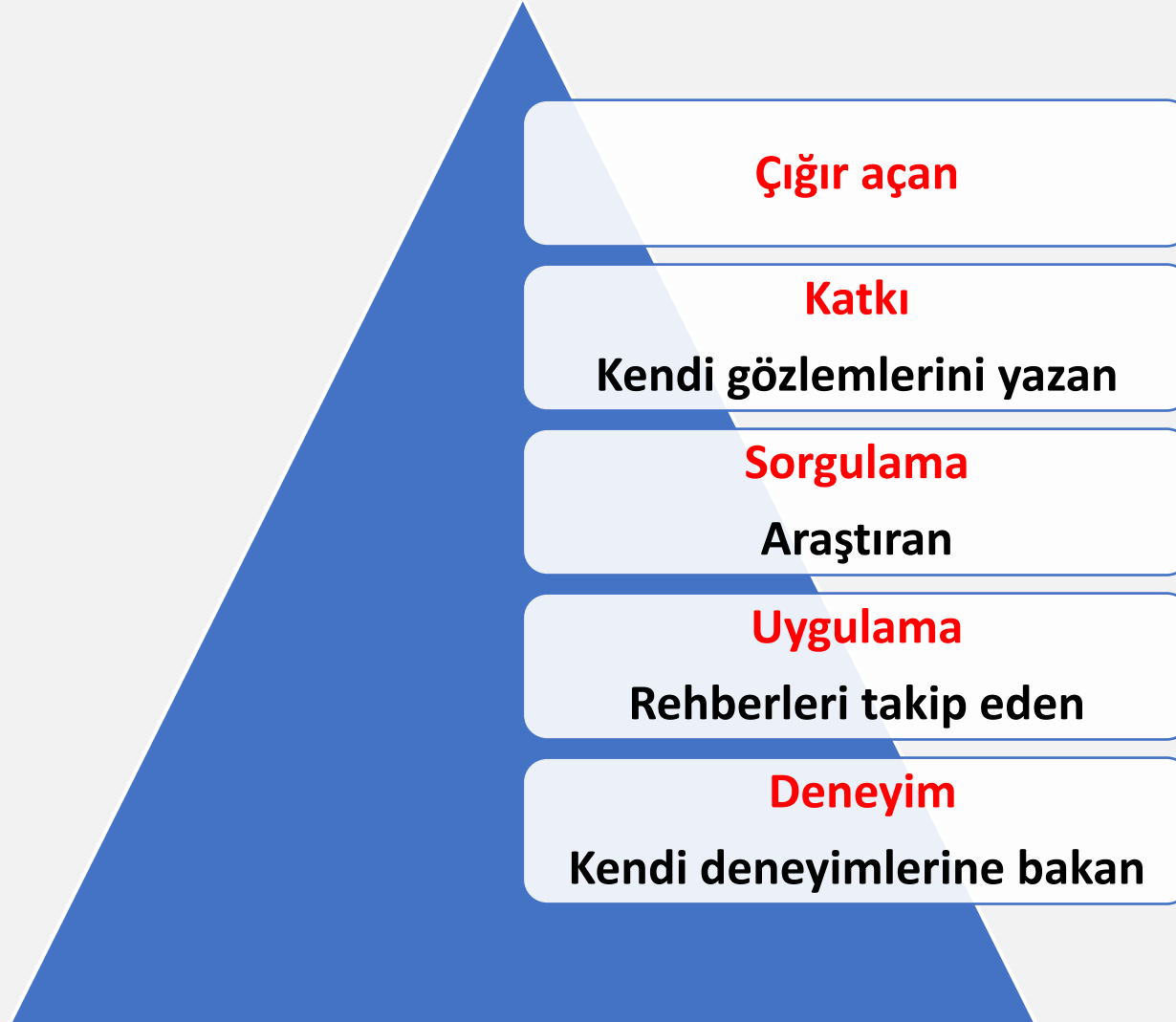
SCIE dergilerde: %10

İrkören P, et al. Yayında 2023

Klinik Bilimler: Pratikten Teoriğe

Başarı Döngüsü

- Thaumata (sokrates)
- öğrenme heyecanı
- "Yaşam için öğreniriz"
- **Non scholae, sed vitae discimus**
- **joie de vivre**

MERAK

SORUN

- Zorluk (challenge)
- Cesaret (courage)
- **Sapere aude! (Dare to know)**
- Meydan okuma

- odaklanmak
- devamlılık

ADANMIŞLIK

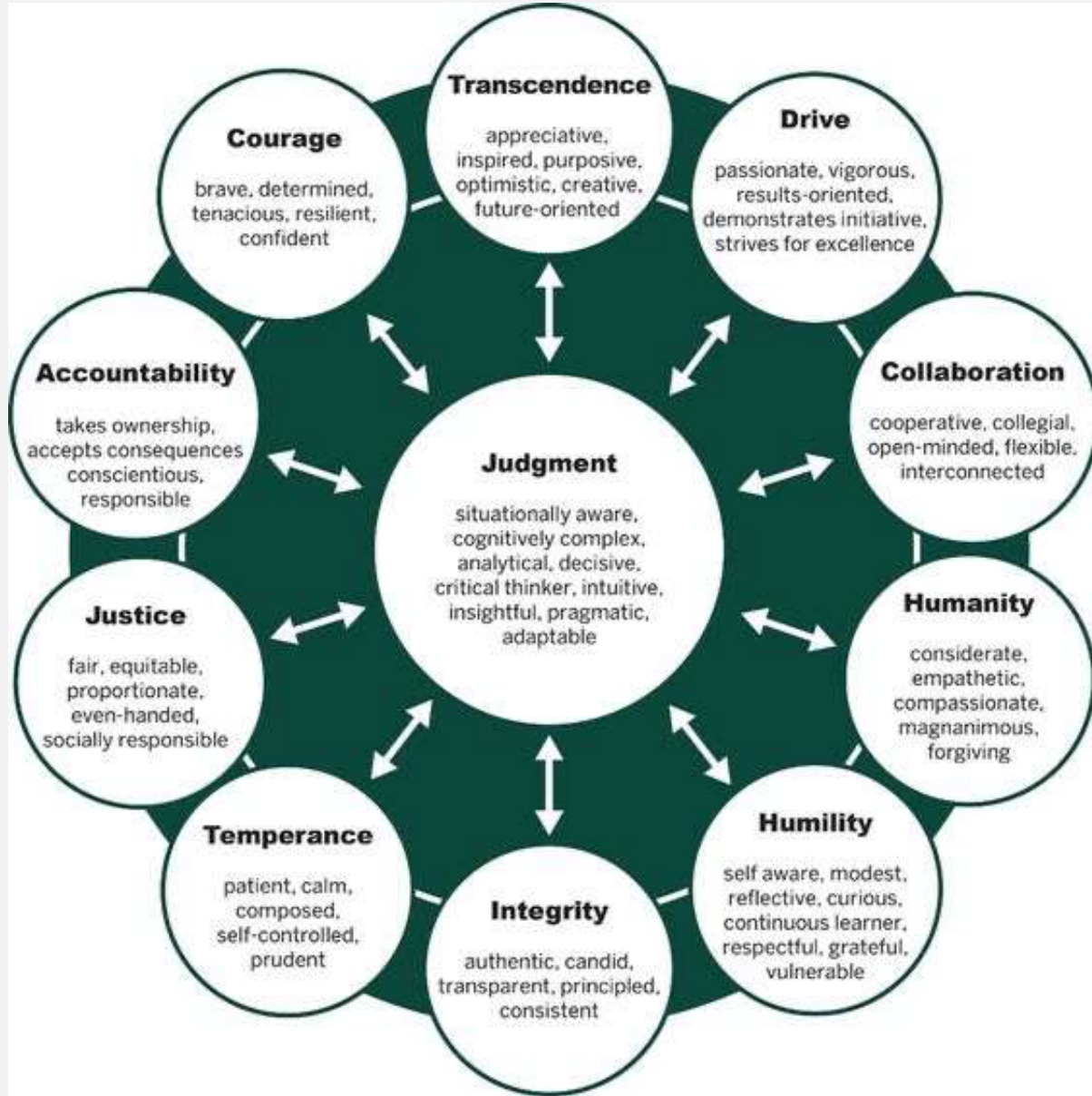

KENDİNE
GÜVEN

Σ

in me omnis spes est mihi
Bütün umudum kendimde

Neden bilim yaparız?
Bilimin anlamı nedir?
Hayatın anlamı nedir?

Göreceli, ilişkili, iç içe,
bağlantılı kavramlar

Göreceli, ilişkili, iç içe, bağlantılı kavramlar

Merak, heyecan ve tutku

Zorluklardan kaçmamak (resilience), cesaret

Yalın düşünmek (Crystal clear, Okham'ın usturası)

Bırakmamak, devamlılık

Konsantre olabilmek

Kendine güven duymak: “bütün umudum kendimde”

Strateji Yapılmalı

Alan öncelikleri

Konu öncelikleri:

Toplumsal açıdan sorun oluşturan alanlar

Yeni enfeksiyonlar

Antibiyotik Direnci

İlaç

Aşı

İnsan Kaynaklarının Planlanması

Eğitim reformu

Üniversite

Tüm eğitim

Liyakat ile atama

Sürekli değerlendirme ve ölçme

Ödüllendirme

Objektif kıyaslama

En Büyük Eksiklerimiz

1. Strateji yapmak: hedefler, tarihler koymak.
5 yıl sonra kendimizi nerede görüyoruz?
2. Verilerden öğrenmek: notlar almak, yazmak
3. Ekip oluşturmak: birlikte çalışmayı geliştirmek
4. Organizasyon: rol dağılımlarını kabullenmek
5. Alt yapı: sanıldığından daha iyi

Teşekkür

KUISCID
KLİMİK Derneği
Bilim Akademisi
Sarkaç
HBT

Prof. Dr. Şevket Ruacan
Prof. Dr. Ufuk Akçigit
Doç.Dr. Şiran Keske

(Bu konuları heyecanla konuştuğum ve bu sayede düşüncelerimi yıllar içinde geliştirdiğim kişiler)

<https://twitter.com/kuis.cid>

<https://www.instagram.com/KUISCID>

<https://www.linkedin.com/company/ku-is-cid>